ושוב רוצים להקדים הבחירות

מאת שאול שיף

ב־23 לפברואר תתקיים בממלכת העבודה ההצבעה על הצעת הממלכה. ב־15 במאי אמורות להתקיים הבחירות בממסדת "הפרימרים" של מועמדי "העבודה" לכנסת. לקראת שני האירועים הללו נערך כל המנגנון הממלכתי על כל שלוחותיו ומכוניזמו מעין חזרה על "יאפ" לקראת הבחירות לכנסת. אשר־על־כן סבור יו"ר סיעת המערך, ח"כ חיים רמון, כי יש טעם להקדים את המחזות לכנסת ולקיימן בחודש מאי. "העבודה" תהיה אז בשיא כוחה ועם סקרים טוב יותר מה שהם הליכוד. ממלכת העבודה מתנה את הקדמת הבחירות בקבלת הוזק לבחירה ישירה של ראש הממשלה אך יש להבין, כי היא תסכים להתפשר ולהסכים להקדמת הבחירות גם בלי חוק זה, אם הליכוד יתן יד לקיומן במאי.

ראש הממשלה אינו מתלהב מרעיון הקדמת הבחירות, בהיות "טוב ציפור ביד מעשר על העץ". היום יש לו משלה ואיש אינו מבטיח לו את ראשות הממשלה קשוודצית הבאה, גם אם הליכוד יזכה ביותר מנדטים מממלכת העבודה. ואם הקדמת בחירות גם מבחינת הליכוד מאי הוא חודש טוב, זאת מאחר וממלכת העבודה תהיה עסוקה מאד בעצמה וממילא תתקשה לפעול כאופוזיציה לוהטת.

הרפורמים אינם כפויי טובה

ראש הממשלה, יצחק שמיר יודע היטב, כי מה שמחזר לו אסור לשמעון פרס לפחות מבחינתן של הממלכות הדתיות. תארו לכם אילו מאמרי מערכת היו מתפרסמים בעתונות הדתית אילו שמעון פרס היה מקבל תואר דוקטור לשם כבוד שותפיו הדתיים והולך לרפורמים? "היהודי יוניק קולב" לקבל דר' לשם כבוד, איש אינו פוצה פה ומצמצ'. אבן, אין ספק, כי לשמיר מגיע התואר הזה מהיהדות הרפורמית במיוחד לאחר שהפר הסכם חרום עם אגודי להיקון חוק השבות. הכשול הזה של היהדות הדתית הדתית ראוי פעם לניתוח יסודי בידי פסיכולוגים.

פשוט לא יאמן...

הבד"ץ מול "חיי עולם"

אני מכיר בירושלים כמה מוסדות תורניים חשובים הנאבקים תחת עול חובות כבדים ומתקשים למצוא מזרחי למימון משכורות רו"מים ו"משלמרים", ובכל־זאת אינם מתפתים לחנות מכספי משרדי הממשלה "הפורמים".

ישנם מוסדות תורניים שפיתחו שיטות מתוחכמות, איך לחנות מכספי מרינה ובכל זאת לא להחשף בפני הבד"ץ ו"הקנאים", ולעתים דבר זה נעשה בידיעת הפקידות הבכירה במשרדי הממשלה המודעת לתחבולות והערמות הנידונים בלבי מי שמסר את צו הבד"ץ בעניין זה.

ירושלים החרדית נמצית עתה מחלופי פלקטים והגרות בין נאמני הבד"ץ לבין הנהלת ישיבת "חיי־עולם" היקודעה בירושלים, שבהם מואשמת ההנהלה של "חיי־עולם" בהפרה הנסה של הכלל המקודש שקבעו המורים והוזנים של העדה החרדית" שלא לחנות מכספי הממשלה. נראה, כי ההנהלת "חיי־עולם" לא עמדה עד בלהץ המשבר הכלכלי הפוקד את עולם התורה והביעה נכונות לחנות מכספי משרד החינוך והתרבות. נסנוור הרבי, הגה הבד"ץ לחודים להוציא את ילדיהם מהמוסד הרי המוניתין הזה החלו בקוקות עזרים אחדים כדי לקלוט אותם במוסדות תורניה אחרות שלא כרוך לבצע.

בכל בסה זה שוקק לשמח קול, בימים אלה בירושלים, כדי להודיע על אדיב כלאחר הוקן, קייף שהכה לבוקה הבא. הקיוות בירושלים תפוסים עד שיהלוף המשבר בישיבת "חיי־עולם".

ודתיות במקום אחר

במזרח־שבת האחרונה עוך ראש הישיבה הקשנה של חסידי "גור" בירושלים, הרב צבי קופרברג "שבע ברכות" לחתנו הטרי ובתו של רבי יעקב אלתר ז"ל בנו של אדמו"ר מגור שליט"א. בין המסובים ליד שולחנות הסעודה היה גם מנכ"ל מוסדות מרכז "בית יעקב", הרב יעשיהו לוברמן. לא מעט מהמוזמנים לארוע זה הופתעו "מהפלפ החרשות" שכן, הרב לוברמן שהותיר ולידתו ב"גור" היה בנתק מוחלט מ"החצר" בשנים האחרונות והתייצב כמעט אחת לשבוע בביתו של הגרא"מ שך שליט"א, ואף סייע ל"דגל התורה" בבחירות האחרונות לכנסת. מה שלא ידעו חלק מהקרואים ל"שבע ברכות" הוא שהחל מאמצע חודש אלול האחרון פג המתח בעקבות "סולחה" שנערכה בין הרב יעקב אלתר לבין הרב יעשיהו לוברמן בביתו של הראשון. מה הרקע להתפיסות לא ידוע, אך עובדה היא שבן האדמו"ר מצא לנכון להזמין את ר"ב לוברמן לאירוע משפחתי ולהתזות קו על יי בר. הרב לוברמן ממשיך לשמור על יחסין הטובים עם "ראש הישיבה" קרי הגרא"מ שך ולא אשתקע אם יימנה על אלה שסייעו באיחודה מחדש של היהדות החרדית האנטרית בבחירות הקרובות לכנסת ה־13.

ועידת העבודה – סיכומים ראשונים

ראשי ממלכת העבודה מרוצים מאד מתוצאות הוועידה החמישית של ממלכתם. הדבר הראשון שהם מדגישים לציין הוא שההשתתפות של הצירים בדיוני הוועידה היתה גבוהה והתנהלו ממש "קרבות" על זכות הדיבור בפני סליאת הוועידה. ראשי הממלכה זוכרים ועידות קודמות, "שהיינו צריכים להביא אוטובוסים עם אנשים מחולן, כדי להפגין נוכחות של "צירים" בפני התקשורת והציבור". העובדה שהוועידה נערכה במועד קרוב לבחירות לכנסת (אם יוקדמו) ובעיצומו של ההכנות לעימות הגדול בין יצחק רבין ושמעון פרס ל"הפרימרים", שבהן ייבחרו מועמדי העבודה לכנסת – ריתקה לבנייני האומה ואולמות "היכל התרבות" את כל הפעילים של המתנות השונים ואת המועמדים עצמם לרשימה לכנסת ולהנהגת הממלכה.

המרוויח הראשון מהוועידה לדעת רבים הוא שמעון פרס שהלך לו קלף והצליח ליצור קומוניקציה טובה עם צירי הוועידה. הבא בתור הוא ח"כ חיים רמון, שלדברי ח"כ אברהם כ"דעי (כצלה") "הוא התבלט בוועידה מעל כולם וקבע את מעמדו כמנהיג הדור הצעיר". ח"כ רמון נתן בהבנה כאשר השכיל להסיר את ההסתייגויות בתחום המדיני והתמקד במצע "חינני" שבישלה הוועידה המכינה. צחוק רבין מודיע בראשימה והדוקן מאד מהם ניצב מול "ח"כ התסרידות, ישראל קיסר. "הבוסים" של הקולות מעדיפים כי אם יתמודד קיסר על הנהגת ממלכת העבודה הוא יצליח לצבור 15־16 אחוז מקולות המצביעים. הוועידה לא הסיבה עמו וקשה לשים את האצבע אישה הוא בעצל. ח"כ דוד ליבאי שיקר בוועידה זו את מעמדו במפלגה והוא יידע לעשות שימוש מועיל מהתפקיד שמילא בוועידה. ח"כ נשיאות הוועידה, ובעוד הכל עוסקים בהולכות המוחין של "אברהם" בודג ברבר הוועידה היתה מהמוזיאה או מהחלטות המדיניות מתבר כי בוועידה זו שיתנה ממלכת העבודה את פניה ללא הכר בתחום הכלכלי. בתחום זה עברה "העבודה" שינויים קיצוניים ממש ובאות היא הודידה למעשה את המסך על הסוציאליזם. הפרק הכלכלי מדבר על משק חופשי, כושר תחרות פרודקטיביזציה וכ"ב הוא מתאים יותר למדל הכלכלי הנוהג באירופה. היה זה ח"כ אברהם ("ביגוד") שחוכ שהוביל את ההחלטות הללו בהסכמה של לא אחד מאשר מכ"ל ההסתדרות, ח"כ ישראל קיסר. ההערכה היא, שפרק זה נועד למשוך את לבם של פוטנציאל המצביעים של "שינוי" והליברלים העצמאיים לשעבר.

הדם של אברהם בודג במפלגה גדול יותר מכפי שחשבתי ואת הביטויים הקשים נגדו שמעתי דוקא מחילוניים מקורבים שלחומי מברוני שיחלהבו מרעיון הפרדת הדת מהמדינה, המעניין הוא ש"ח בודג "ידד" מרעיון הנהגת נישואין אזרחיים משום שחבין שערות המזרח שלחתון זאת בכל וכל. מרעיך – למכון "שרישים" השתרגים. השאלה היא אם החלטת המחוץ הזו תמנע בסיכויי להיבחר לכנסת הבאה? אנשי המקים לכשלכוכנים: "בחולכם". אני לא הייתי מהמר על קביעה זו. לא אחמלא אם שמעון פרס יתגייס למען רישום לו את הנתק קיצ הפתמדויות בינו לבין יצחק רבין באופן כל המקורבים מכרו שיצחק רבין יצבת הולכו למכול כיס.

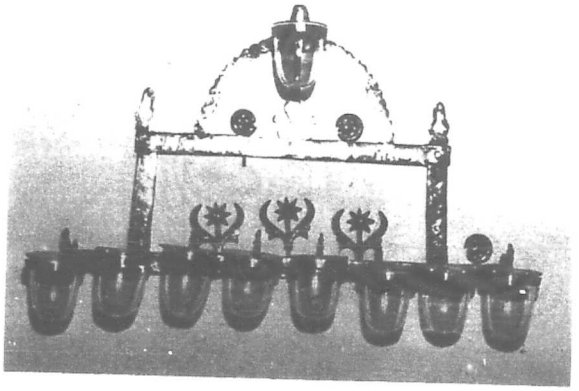
להדליק

מאת נעמי גולן

עוד ימיים – חנוכה. צעירי תנועות הנוער ילכו בעקבות המכבים, אנחנו, בעלי כושר ההליכה המתון יותר – נלך בעקבות החנוכיות.

אוסף יהודיה יש בכל מוזיאני המכבר את עצבי בארץ. מיוחד ברגש בצפון עד באר־שבע בירים. במוזיאני אין בעיקר ות"א. עד מיזיאני ישראל בגיבעת רימשרים, אבר אם בקרי תשמעני, "אתב מגיעים לירושלים, יפסי את הרוב הרב. בשפעיכם אל בית אגריי, רבי בחזב עד המרכב השמאלית עד שתגיעי לשרם מצרי ערי יהבישו שמאלה.

פינת חבר מחכה לכם שם. יצר בדי שים מרגשת אבן עם פסלים ופרטלות קץ. עם מרפסות פיקוסתית ניחוח של בית אחרת.

חנוכיית שמן, מבגראד, תחילת המאה ה־20, בית התפוצות.

הגעתם אל מוזיאון יהדות איטליה, היחיד בעולם שיש בתיבו בית כנסת שעל שבו מתפללים כל שבת וחג. במוזיאון הזה ניצבת חנוכיית ענק עתיקה (משנת תק"ד, 1744) עשוייה פליז יצוק, רקע חקוק שהיא לא "לראותה בלבד". אלא מדליקים בה, כל שנה, נרות חנוכה וראו בתצלום). אומרת האוצרת, נעמי פרימטונגר: "את חפצי האמנות הללו, תשמישי הקדושה, לא עשו כדי שיעמדו במוזיאון, אלא כדי שיתפקדו בחיי היומיום של יהודים, ולכן אנחנו מחליפים פרוסות עתיקות על ארון הקודש, שמנגן מוצאים כשכתות ספרי יהדה, מרשים לנגוע במעילים יקרי מציאות, ברימונים בחנוכיות..."

בית כנסת במעלה המדרגות

כדי להגיע לאוסף החנוכיות האיטלקיות – צריך לעלות לקומה השנייה. גם המוזיאון וגם בית הכנסת – מצטנעים במעלה גרם המדרגות.

האם גם זה חלק ממסורת יהודי איטליה?

תתפלאו, התשובה היא כן.

רוד קאסוטו, אדריכל, נכדו של הפרשן הגדול, ראש קהילת בית הכנסת, סיפר לי השבוע שגם בארץ אכותיו, רוב בתי הכנסת הוזורים לו – היו בקומה השנייה של בתי מגורים, מחשש לעינא בישא...

אגב קאסוטו – רוב אנשי בית הכנסת ומתפללי ואפילו האוצרת־הצעירה – נושאים על כתפיהם שמות "בעלי עבר", דרוזות תרבותית ונכבדה.

נעמי פרימטונגר, למשל, היא נכדתו של אחד מגדולי אספני היודאיקה בעולם. ברחביה, שם גר"ה, היתה מוקפת מיטה הראשון, בחנויות, גביעים, רימונים וסמים – מהמבים ביופיים.

הסבא שלה היה האוצר בפועל של המהלקה ליודאיקה בבצלאל. כשהעבירו את אוסף היודאיקה למוזיאון ישראל – מילאה הסבתא; אשת פרימטונגר, את מקום האוצרת הסניתה על האוסף במשך שנים. יוצא במעט, שמקצועה של הנכדה תוכנת לתוך הגנים שלה עוד בטרם היוולדה. היום היא כותבת דוקטורט בהנחייתו של פרופ' בצלאל נרקיס, ראש המרכז לאמנות יהדית באוניברסיטת ירושלים, ומזה כשנה וחצי – אוצרת במוזיאון האיטלקי הצעיר.

בעיר קטנה, עמד ארבעים שנה ללא מתפללים בית כנסת מפואר, "פיפה". עתיר קישוטי עץ מצופים בזהב. קונליאנו ויניטו, קראו לעיירה, וקהל לעשרים שנה (ב־1701 עד 1719) לקח לבנות את בית הכנסת. יהנו, מסיבות של הגירת יהודים לעידים גדולות יותר, ומסיבות של התבוללות – המניין האחרוי שהתקיים בקונליאנו ויניטו התרחש ב...בלחמת העולם הראשונה. וגם אז לא יהודים איטלקים התפללו שם אלא חיילים מצבא אוסטריה, שפלש לצפון איטליה.

סנדק על כסא רמפאטי

את בית הכנסת הזה הצליח ר"ר נסון להעביר לבית הספר של בנותיו. תלמידי מעלה זכו איפוא להתפלל על ספסלי עץ ממורקים מרוב ישן, מוקפים בציצים ופרחים מגולפים ומתבוננים בארון קודש ענק, שראשו בתיקרה וכולו מכוסה בצמחים וענפים עשויים עלי זהב על רקע לבדשייסי בוהק. כשתגיעו לשם – תראו בחלקן התחתון של ארון קודש עוצר נשימה זה, עיגול גגלגל שבתוכו כתוב, באותיות זהב: "לכבוד ולזכר נשמת האגון כמהר"ר נתן אוטולנגי" שהיה רבה של הישיבה בקוניליאנו עד יום מותו ב־1625 בערך.

במבט כללי מעלה – תראו סביב סביב, משלושת צדדי האולם, את הסכבה היפיפיה של עזרת הנשים. זהו שיחזור, שכן, מעקות עזרת הנשים המקוריות נהרסו למר. כדי לשחזר בריינקות, הביאו מומחית לנושא, ד"ר פיה שאקה, מסורינו, והמלאכה נשלמה לפני כשנה בערך.

אבל כשתגמרו להתפעל מארון הקודש ומבית הכנסת, לכו לחפש את ארון הקודש של קהילת מנטובה, שהוא ארון הקודש האיטלקי המתוארך הקדום ביותר הנמצא בארץ, ונעשה ב־1543. לצדיו שני כיסאות ענק מרופדים, עשויים עץ מגולף ומוזהב ומפגינים את סגנון תקופת הרנסאנס באיטליה.

בבית הכנסת המוזאלי הזה – התסכים כאמור חיים יהודיים גם היום. תפילות, בו "מצוות, ברית־מות. בשיש ברית – מושיבים את הסנדק על כסא מתקופת הרנסאנס או הבארוק. לא לוקחים את כלי המילה המוצגים בתוך תיבת זכוכית, העשויים כסף רקוע, צינק, חקוק ומוזהב וחלקם גם מצופים בצדף, מאמנות המאה ה־18, המונחים בתוך קופסת עץ מצופה עוד

צעיר – משום שפתח את שעריו כ"שבת הגדול" לפני כחמש שנים בלבד

ד"ר אומברטו נסון

איך נולד המיזאון?

מספר יזיד האסוטו: בשנת 1886 יקום אדריכל נחמני בשם סנדל את הבניין הזה עבור בית־ספר יצוגדרשמיני"ר ע"ש שפיזיט עבור לתלמידות סהרוית. איזם ימים – שימש אולם בית־הכנסת דדיים בראפרי של בידל"ם רשמני לבנין.

חרשו שנים – ובית ספר "בעלה" יים את מקום הוצעות הסהרוית. אחד מחברי יעד החדוים של בית־הספר, ד"ר אומברטו נסון זיל, שקל שמי נקרא היים מנציע לירושלים, יפסי את הרוב הרב. בשפעיכם אל בית אגריי, רבי בחזב עד המרכב השמאלית עד שתגיעו לשרם מצרי ערי יהבישו שמאלה.

שרים יקרים מחכה לכם שם. יצר בדי שים מרגשת אבן עם פסלים ופרטלות קץ. עם מרפסות פיקוסתית ניחוח של בית אחרת.